

Förord: Singoalla 150 år

Det var inte som romantisk sagodiktare han ville bli känd. Hans verk skulle gripa in i samhällsdebatten, som den nyss utkomna debutromanen *Fribytare på Östersjön* med sin antikyckliga tendens. Men när C F Arwidsson bad om bidrag till sin årliga litterära kalender (avsedd som lämplig julgåva åt unga kvinnor) hade han påmint sig en liten skiss från Lundatiden. Kanske kunde den användas till något som passade *Auroras* läsare? Trettio sidor eller så. Men när han väl börjar fångas han in av arbetet som växer till det fyrdubbla och fyller nästan hela kalendern. *Singoalla : Romantisk Sagodikt af Victor Rydberg*. Fast någon större uppmärksamhet väcker varken den eller kalendern, och restupplagan slaktas och säljs ut som förströelse åt järnvägs- och ångbåtsresenärer. Inte heller ruckar den på sin författares väg mot rollen som stridsman och reformator. Man kan visserligen ana ett romantiskt bispår i hans diktning under denna tid, men det är en sida han för det mesta håller undertryckt. Sedan han blivit rikskänd genom *Bibelns lära om Kristus* och förläggarna börjat jaga honom lovar han visserligen en hel samling berättelser av Singoallatyp åt Oscar Lamm, men när dessa *Dimmor* till sist trycks (1865) innehåller de bara en ny upplaga av Singoalla med omarbetat slut. Inte heller *Dimmor* blir någon hit, och efter några år lägger Lamm ner sin verksamhet. Rydberg bryr sig knappast. *Singoalla* passar inte in i hans image, han avråder från en dansk översättning, och när Albert Bonnier vill ha med verket i en planerad storsatsning på "Rydbergs valda skrifter" skänker han istället rättigheterna till den 19-årige Thorsten Hedlund, som vill starta förlag i ett hörn av Handelstidningens tryckeri. Och således går även den språkligt uppstramade tredje upplagan (1876) tämligen obemärkt genom livet. 1890 lyckas Bonnier

äntligen komma över rättigheterna och börjar planera en illustrerad praktutgåva. Rydberg stretar först emot, men 1891 ger han med sig och kontaktar själv sin favoritkonstnär Carl Larsson. Naturligtvis reviderar han också berättelsen ännu en gång: ett omarbetat förstakapitel, stilistiska förbättringar, tematiska förtydliganden. Illustratörens överfyllda almanacka sinkar projektet, och det dröjer ända till julen 1894 innan *Singoalla* kommer ut i sin fjärde inkarnation, försedd med "den mest praktfulla utstyrsel som dittills beståtts en svensk roman". Och nu, 37 år efter den första upplagan, kommer äntligen det stora genombrottet, signalen för de otaliga upplagor och hundratusentals exemplar som skulle följa. Något som (tror jag) inte bara berodde på att det litterära klimatet nu blivit moget för hennes blandning av psykologi, romantik och symbolism, eller på Carl Larssons illustrationer, utan också på att författaren nu för första gången tydligt "ställer sig bakom verket". Längre har han inför vännerna kallat *Singoalla* för sitt "älsklingsbarn", men det är som om han först nu offentligt erkänner henne som sin legitima dotter.

Men det var alltså hösten 1857 det startade. För att markera jubileet har vi låtit årets nummer av *Veritas* gå i Singoallas tecken - vilket vi också tycker är ett passande sätt att fira att *tidskriften* fyller 20 år. Tryckningen har möjliggjorts av ett bidrag från Stiftelsen grosshandlanden Johan Adolf Malmstens minnesfond för kulturhistorisk forskning och kulturminnesvård i Jönköping, för vilket vi är djupt tacksamma.

TORE LUND